

Budapestre vonatkozó ujságcikkek

Szerző: Takáts Sándor
Cím: Buda árulója

Forrás: Nemzeti Ujság

Bp.
(Hely)

1921. 7. 30
(Idő)

(Köt. v. füz.) (C)

Osztályozás

Tárgy

9.439

Hely

Idő

1686

Személy

Közn. nyomat XX. cs. 22. sz.

Székesfővárosi háziyomda 1920

Buda árulója

Irtá: Takáts Sándor.

Az 1688. év nyarán javában folyt Buda ostromlása. Abdurrahman basa — ez a tetőtől-talpig hős katona — Ismael basával együtt mesteri módon folytatta a védelmet. A császári sereg számához képest ugyan kevés embere volt, de azért helytállt magáért és hallatlan kitartással, páratlan makacssággal verto vissza a támadásokat. Ez a hős Abdurrahman, az utolsó budai basa, kinek felesége magyar asszony volt, azt tartotta, hogy a világbiro szultán kötelén kelletik fojtva meghalnia, ha a magyar fővárost feladja. Ezért minden emberit megtett a vár védelmére. Szeme-füle állandóan résen volt. Az éjelt is nappallá tette. Hajnalsötétkor már a bástyákon forgolódott s a holdvilág is ott találta őt. Ifjú ember sem bírta volna el, amit ez az ősz ember játszva elviselt.

Julius hó 22-én, mikor a bajorok egyik morszárágyuja épp a várba vetette nagy golyóbisát, irtózatoss dörömlés rázta meg Buda egész környékét. A föld mindenütt megmozdult. A Duna vize kiesapott a pesti partra. Malomkő nagyságu sziklák és kődarabok repültek a pesti oldalra. A fiist az eget elborítá s két óra hosszáig a budai várból mitsem lehetett látni. Senki sem tudta, mi történt. A várat ostromló csapatok ész nélkül szaladtak s a futókra kövek és szétszakított emberi részek hullottak. Rémület szállt meg mindenkit s nem egy embernek az esze is megzavarodott.

• De hát mi volt ez? Mi történt a budai várban? Nyolc, mások szerint pedig tizenkétezer mázsá kőpor robbant fel s másfélezer jó törököt

ölt meg a várban. A robbantás dicsőségét a bajor tüzerek maguknak vindikálták; mert hiszen az ő lövésük után repült a levegőbe a budai arzenál. A tábori főjelentések azonban véletlennek, vagy elemi csapásnak mondták a robbanást. Az akkori hivatalos lap — Foglietto Straordinario — is így adta elő a dolgot. De vajjon hihetünk-e a hivatalos jelentéseknek? Ez esetben aligha; mert a robbanás okáról csakis az arzenál török őrei adhattak volna fölvilágosítást, azok pedig meghaltak.

Károlyi Árpád Buda visszafoglalásáról irt nagyszerű munkájában megemlíti, hogy bizonyos Gábor nevű szabó már a robbanás előtt több levélben megírta Diodato János nevű barátjának Bécsbe, hogy ő egy megvesztegetett esorbadszi segítségével felrobbantja az arzenált s aztán a keresztényekhez menekül.

Hát ki volt ez a Gábor szabó? S csakugyan ő lett volna az áruló, aki az arzenált felrobbantotta? Erre a kérdésre felelünk itt eddig ismeretlen iratok segítségével.

Tudott dolog, hogy a bécsi udvar Budán, Nándorfehérvárott és egybűtt titkos levelezőket tartott. Ezek a levelezők jobbra hitvány pribékek voltak, akik jó pénzért eladták a lelküket s Bécsbe mindent megírtak, ami a török várakban történt. Ilyen levelező volt Budán Gabriel Schabin, másképpen Kara Hisar, aki Buda ostroma előtt és alatt küldözgette a jelentéseit Bécsbe. Lipót császár 1688 szeptember 4-én maga írja, hogy Kara Hisar híven szolgálta őt s mint budai levelező érdemeket szerzett. Kara Hisar, vagyis Gabriel Schabin jelentéseit az ostrom idején bizonyos Melchior György nevű ember vitte az

udvarhoz. Ezt egyízben a huszárok elfogták, de csak a nála talált 32 aranyat vették el, a titkos leveleket nem találták meg. A levélvivő ugyanis ravasz róka lévén, írásait úgy elrejtette, hogy a huszárok nem akadtak rájuk. Ha megtalálják, egy istrángszálat bizonyára nem kimélték volna tőle.

Gabriel Schabin, vagyis Kara Hisar a haditanácsához intézett levelében kétségtelenül bebizonyította, hogy a budai arzenált ő robbantotta föl néhány megvesztegetett emberével. A megvesztegetésre 2200 forintot fordított a magáéból. Ezért költségeinek megtérítését s jutalmat kért. A haditanács 1688. ápril 17-én e méltányos kérés teljesítését sürgette. Az udvari kamarának nem lévén pénze, az ügy elintézését huzta-halasztotta. Pedig őfelsége a titkos tanácsban évi 400 forint pensiót rendelt el Kara Hisarnak. A haditanács és az udvari kamara e határozatról 1687. febr. 8-án értesítette Kara Hisart. Az értesítést öki-gyelve meg is kapta, de a pénzt nem. Ezért újra folyamodott. Írásában hosszan elmondja, miú nagy szolgálatakat tett ő a kereszténységnek az ostrom idején. Amint — írja — már világosan kimutattam, életem veszedelmével felrobbantottam a nagy arzenált. („mit höchst en Gefahr meines Lebens in Anzündung des grossen Arsennals gleich wie ich schon ganz klar remonstrirt, erwiesen habe“). „A császári katonák a vár elfoglalása után 258 Ziggint elragadtak tőlem. Ezért is recompensatiot ígértek. De a kamara az elmúlt évtől csak 150 frt-ot adott, az őfelsége elmondta pen-sió fizetéséről pedig egészen megfeledkezett. Feleségemmel és gyermekemmel Chen kell döglő-nöm; mert hazámba többé nem mehetek s itt senki, egyetlen lélek sem könyörül rajtam. Meg

nem élhetek itt; mert az itt divó nyelveket nem értem!”

Ezt Kara Hisar ugyan németül írta, de ő maga nem tudott németül. Csak török és örmény nyelven tudott írni.

Valamivel később Kara Hisar újra írt az udvari kamarának. Megírja, hogy nem kevés gyűlölettel kell kenyerét ennie! Nagy bódulásban van amiatt, hogy a kamara ezer arany helyett csak ezer tallért akar neki adni és 400 frt helyett csupán 200 frt-nyi évi penziót. Ebből ő meg nem élhet.

Ugy látszik, Lipót császár és a haditanács jobban értékelte Kara Hisar szolgálatait, mint az udvari kamara. Őfelsége ugyanis 1688. szept. 4-én az évi penzión kívül egyszersmindenkorra 2000 frtot rendelt Kara Hisarnak — érdemei és sok kára fejében.

Kara Hisar ez ügyben írt folyamódásait így írta alá: „*Gabriel Schebin Kara Hisar gewester Correspondent in Ofen.*”

A hódoltság korában Kara Hisarhoz hasonló alak bőven akadt mind a magyar, mind a török végházakban. Innét van, hogy ostrom árulás nélkül ritkán esett meg. A török végházakban egész sereg pribék akadt, akik az igaz hitről elszakadtak s pribékeknek fölborotvtatták magukat. A magyar végházakban meg olyan emberek akadtak, akik a keresztény hit édességére térvén, a török ellen szolgáltak. Ezek a pribékek megbízhatatlan emberek voltak. Vczedelem idején ugyanis a falakról leboosájtkoztak s az ostromlóknak mindent elárultak. Így mentették meg az életüket, mert az elfoglalt városban talált pribékeket mind a magyar, mind a török karóba vonatta.